

Predmet: Riešenie židovského problému
na Slovensku, ohlas v cudzine.

Dôverně!

Prezídium krajinského úradu
v Bratislave.

Dňa 5. novembra t. r. o 8. hod. 30. min. dotazoval sa tun. úradu telefonicky z Berlína zástupca /reportérov/ „United Press of Amerika“ Joksi, či sa zakladá na pravde americká radio správa, dľa ktorej malo byť z Bratislavy vykázanych 14. 000 Židov. Bolo mu zdelené, že číslo vykázanych sa nezakladá na pravde, že však z územia Slovenska sú vykazovaní Židia, ktorí sa tuná zdržiavajú neoprávnene. Z Bratislavy samej bolo takto vykázanych asi 4 000 osôb cudzej štátnej príslušnosti. Reportér túto správu vzal s povďakom na vedomie, blahoželal slovenským úradným činiteľom k tomuto kroku a sľuboval od spolupráce a postupu vo vykazovaní neprajných živlov po spôsobu nemeckej ríše dobré výsledky.

Dávam k láskavému vedomie.

Policajný riaditeľ:
/nečitateľný podpis/

SNA, fond KÚ-Prezídium, kartón 309, bez čísla.

Dokument 116

Nariadenie Prezídia krajinského úradu v Bratislave z 8. 12. 1938 na základe ktorého bolo možné prevziať Židov z táborov (Veľký Kýr a Miloslavov), ktoré sa po deportáciách vytvorili na demarkačnej línii nazad do okresov, odkiaľ boli pôvodne deportovaní.

Prezídium krajinského úradu v Bratislave.

Číslo: 77.581/1938 prez.

Bratislava, dňa 8. decembra 1938

Židovská otázka na

Slovensku – pokyny.

Veľmi nutné! Dôverně!

Všetkým pánom okresným náčelníkum na Slovensku,
pánu policajnému riaditeľovi v Bratislave a v Prešove,
pánu správcovi politickej expozitúry vo Vyšnom Svidníku.
/do vlastných rúk/.

⁹ Pod dokumentom sa nachádza prezentát Prezídia krajinského úradu v Bratislave, došlo 14. 11. 1938. č. j. 71525, ako aj pečiatka Na vedomie vzaté ad acta. Dňa 20. 11. 1938.

Prevedením dňa 5. novembra 1938 telefonicky daného nariadenia týkajúceho sa vyhostenia Židov cudzích príslušníkov, vyvezení boli Židia na územia, ktoré odstúpené bolo cudzej moci na základe viedenského rozsudku¹⁰.

Mnohých z týchto Židov ale okupačné vojsko a četníctvo cudzej moci pochytilo a doviezlo ich na miesta ku demarkačnej čiare. Počet na takom mieste zhromaždených Židov činí niekoľko sto osôb obojeho pohlavia, rôzneho veku a sú príslušní na Slovensko, na Podkarpatskú Rus, do Poľska, do odstúpených území a mnohí sú bezdomovci.

Prezídium krajinského úradu v Bratislave vydáva ohľadom umiestenia vypovedaných a cudzou mocou neprijímaných Židov tieto pokyny:

Úradmi susedných štátov neprijatých Židov, nachádzajúcich sa na hraniciach¹¹ nech pán okresný náčelník dá príslušnými orgánmi preskúmať, čo do osobnej totožnosti a štátnej príslušnosti. Zásadne nech sú prevzaté len tie osoby, ktoré boli vyhostené buď hromadene alebo jednotlivo z územia terajšej Slovenskej krajiny bez ohľadu na to, či sú príslušníkmi Slovenskej krajiny, Podkarpatskej Rusi, do Čiech, do Nemecka alebo do Poľska a ktoré do vyhostenia bývali na terajšom Slovensku.

Vyhostených Židov príslušných do Čiech, na Podkarpatskú Rus alebo do Poľska treba núteným postrkom zasielať do domovských obcí príslušných krajín a Židom preukázateľne príslušným do niektorej obce na terajšom Slovensku možno dovoliť vrátiť sa do svojich domovských obcí, poľahke bydliska.

Ostatné osoby okrem Židov maďarskej príslušnosti treba sústrediť do jedného tábora a umiestnenie pre nich obstaráť vo vhodnej budove na odľahlom mieste tak, aby neprišli do susedstva s civilným obyvateľstvom poľahke s vojskom a neprenášali prípadne choroby. K tomu účelu okresný úrad nech uzná navrhovanú budovu za vhodnú vždy, tak, aby podľa možnosti bola umiestená na voľnom priestranstve a bola prístupná k stráženiu.

O osobách pojatých do zriadenej kolonie nech je vedená presná evidencia. Evidencia týchto nech vykazuje tieto dáta: meno, rok narodenia, štátnu príslušnosť, dobu zdržovania sa na území Slovenskej krajiny a ktorým úradom bol dotýčný vyhostený. Tieto osoby pred umiestnením do kolonie bude nutné dať dezinfikovať.

Tento spôsob umiestenia bude rázu dočasného, kým zástupcovia ústrednej kancelárie ortodoxnej židovskej konfesie na Slovensku v Bratislave, Zochova u. č. 14, neprevedú potrebné prípravné práce na vystaňovanie sa týchto osôb do cudzích štátov a má trvať najdlhšie do začiatku marca 1939. Hromadne

¹⁰ I. Viedenská arbitráž.

¹¹ Na hraniciach existovali dva tábory – Veľký Kýr a Miloslavov. Pozri dok. 121-131.

takto ubytovaní cudzozemci nepotrebujú si zadovažiť povolenie pobytu dľa ustanovania zákona čis. 52 z roku 1935 Sb. z. a n.

O ubytovanie, dopravenie, stravovanie a liečene všetkých do domovských obcí zasielaných ako aj do kolonie pojatých osôb sa postarajú zástupcovia uvedenej ústrednej kancelárie, poľažne zástupcovia miestnej náboženskej obce židovskej, ktorí k spoluúčasti pri umiestňovaní nech sú pribratí. Tieto organizácie hradia všetky možné výlohy tak, aby s prepustením vykázaných osôb na územie Slovenska ani krajine Slovenskej ani jednotlivým obciam žiadne výdavky nevznikli.

V umiestňovacom uzavrenom priestore je dovolené umožniť styk zadržaných osôb s ich rodinnými príslušníkmi, príbuznými a zákonnými zástupcami, avšak pod stálym prísny policajným dozorom. O dozor sa postará príslušný okresný úrad. Ich výkonné orgány, poľažne členovia dbajú o zachovanie poriadku v umiestňovacom uzavretom priestore, ktorý bude ustanovený okresným úradom.

Umiesťovanie osôb a vecí v § I. vlád nariadenie č. 304 z roku 1938 uvedených má byť prevádzané podľa citovanej zákonnej úpravy a preto táto úprava sa na nich nevzťahuje. Osoby neúčastné výhody dľa § 7 citovaného vládneho nariadenia a ktoré sa zdráhajú dobrovoľne navrátiť do domovských obcí, nech sú nútené dopravené bez priefahu.

Zprávy o učinенých opatreniach podľa horeuvedených pokynov nech sú sem urýchlene podávané.

Krajinský prezident v. z.
(nečitateľný podpis)

SNA, fond KÚ-Prezídium, kartón 309, 77581/38 prez.

Dokument 117

Nariadenie Prezidia krajinského úradu z 10. 12. 1938, ktoré sa týka opustených židovských podnikov.

Prezídium Krajinského úradu v Bratislave.

Číslo: 75.955/1938 prez.

Bratislava, dňa 10. decembra 1938

Židovská otázka predbežná likvidácia.

Všetkým pánom okresným náčelníkum na Slovensku, pánu policajnému riaditeľovi v Bratislave, pánu správcovi politickej expozitúry vo Vyšnom Svidniku.